

KOVÁCS ÁRPÁD EGYETEMI TANÁR
SZEGEDI TUDOMÁNYEGYETEM
KÖLTSÉGVETÉSI TANÁCS

A MAGYAR GAZDASÁGI PÁLYA ADTA LEHETŐSÉGEK KÖLTSÉGVETÉSI SZEMPONTBÓL

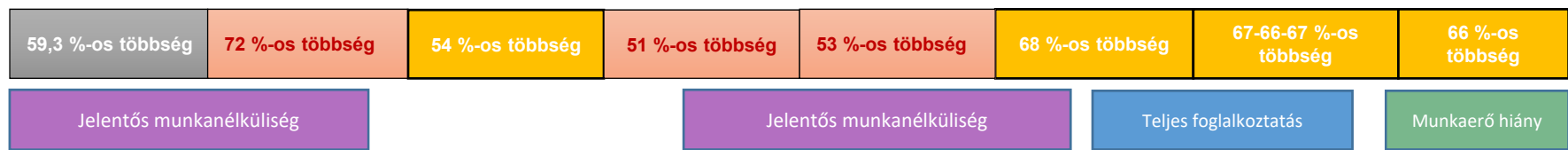
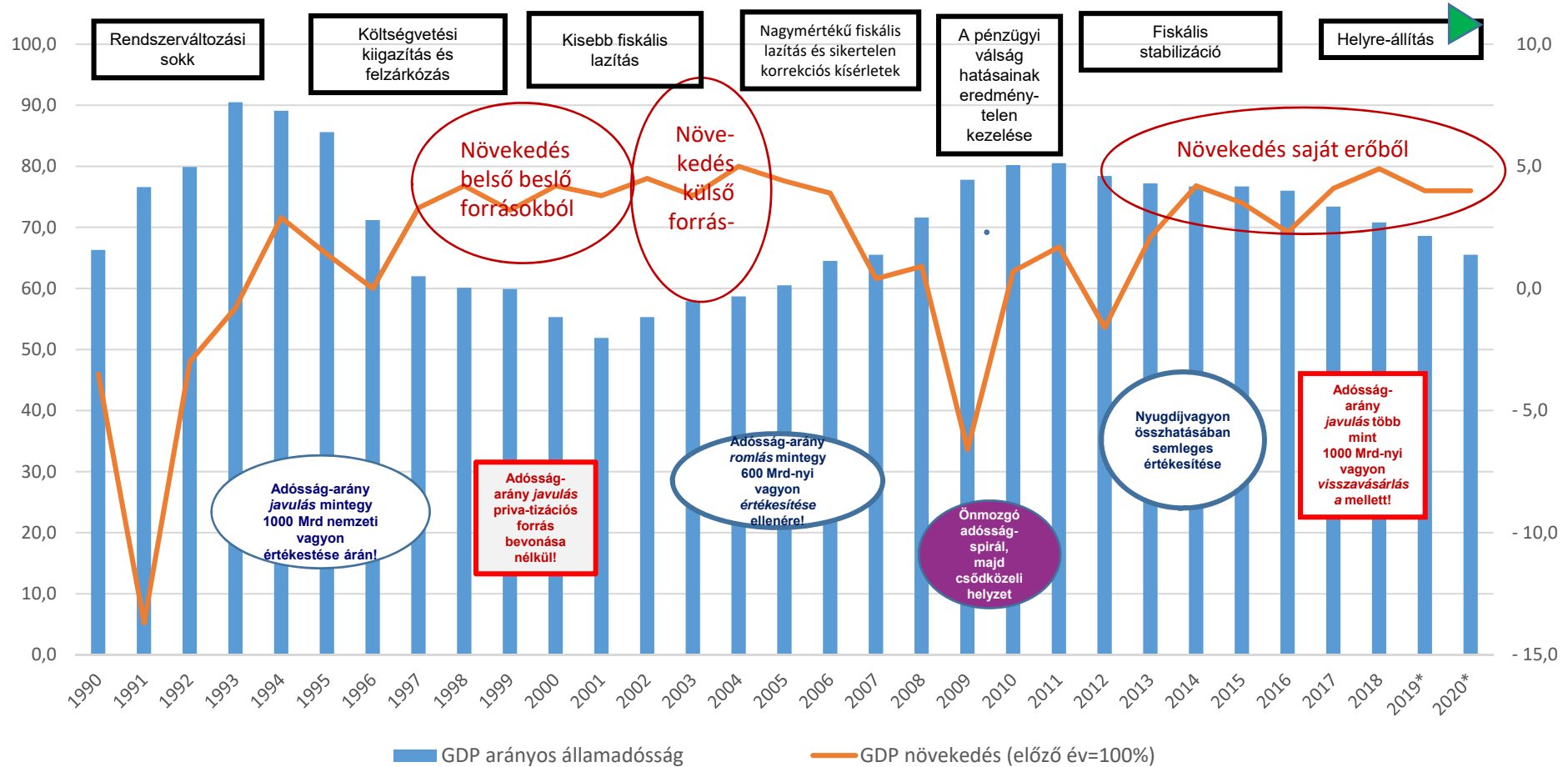
2019. ősz

Megköszönöm Parragh Biankának, a Monetáris Tanács tagjának, hogy az MNB nézőpontjából készült elemzésének legfontosabb ábráit felhasználhattam, valamint kollégáimnak és a KT munkáját támogató szakértőknek az ábraanyag összeállításához nyújtott segítséget.

Egy kis történelem: a rendszerváltozás utáni gazdasági, költségvetési pálya

Hullámhegyek, hullámvölgyek a magyar államadósság-ráta, valamint gazdasági növekedés kormányzati ciklusok szerinti alakulásában. Munkanélküliség a 2010-es évekig, mára munkaerőhiány

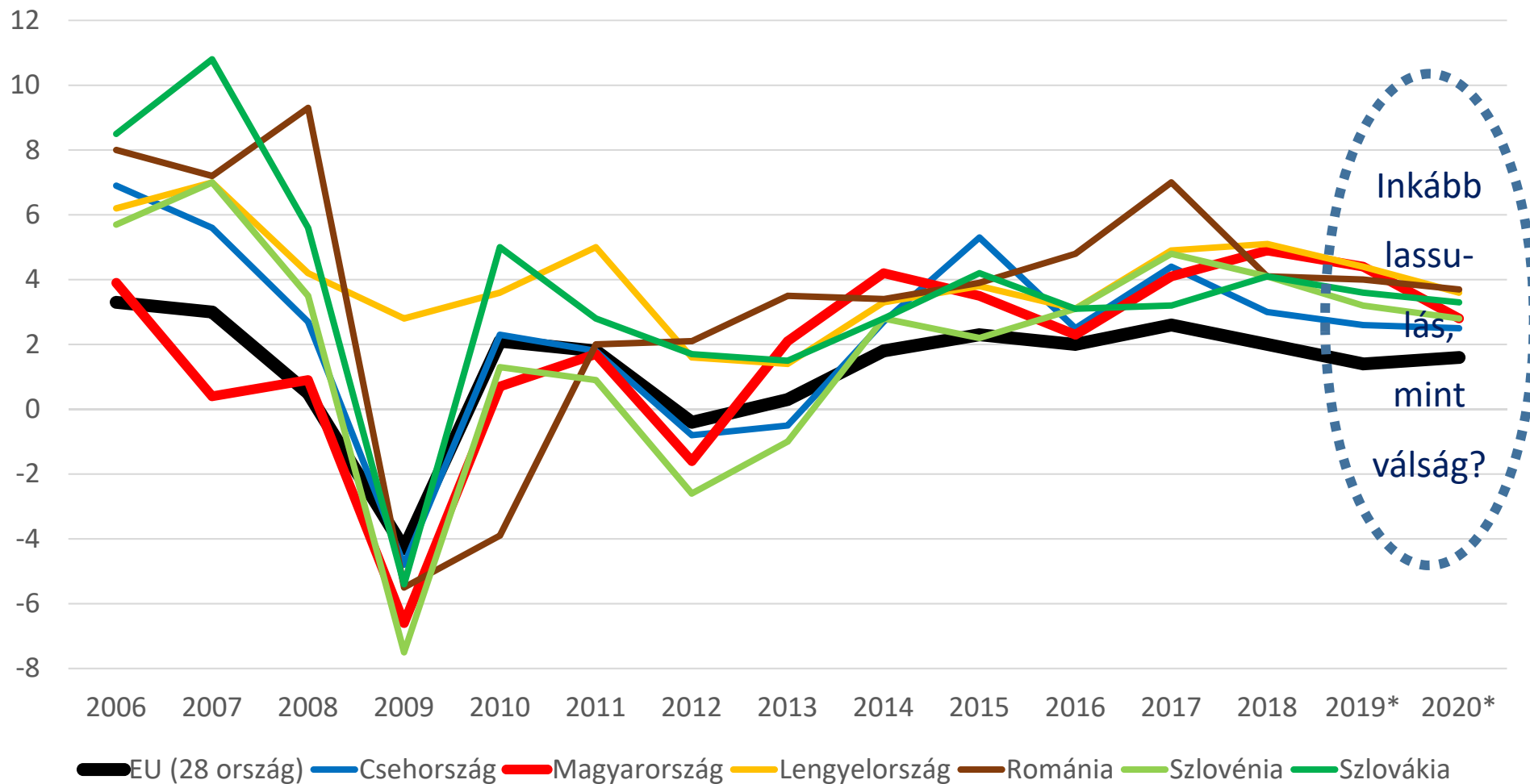
A kormányzás, a GDP arányos államadósság, a GDP változása az előző évhez képest, valamint a munkanélküliség alakulása

Az egyes választások eredményét és idejét, valamint az aktuális kormány vezető pártjának „színét” az évek alatt jelöltük.
 Forrás: Eurostat, 2020 évi központi költségvetésről szóló törvény, saját szerkesztés

A 2008-2009-es válság után a magyar gazdaság együtt halad a környező országokéval, kérdés, hogy mit hoz ez a jövőben?

A GDP növekedése Magyarországon és a környező EU-tagországokban (%)

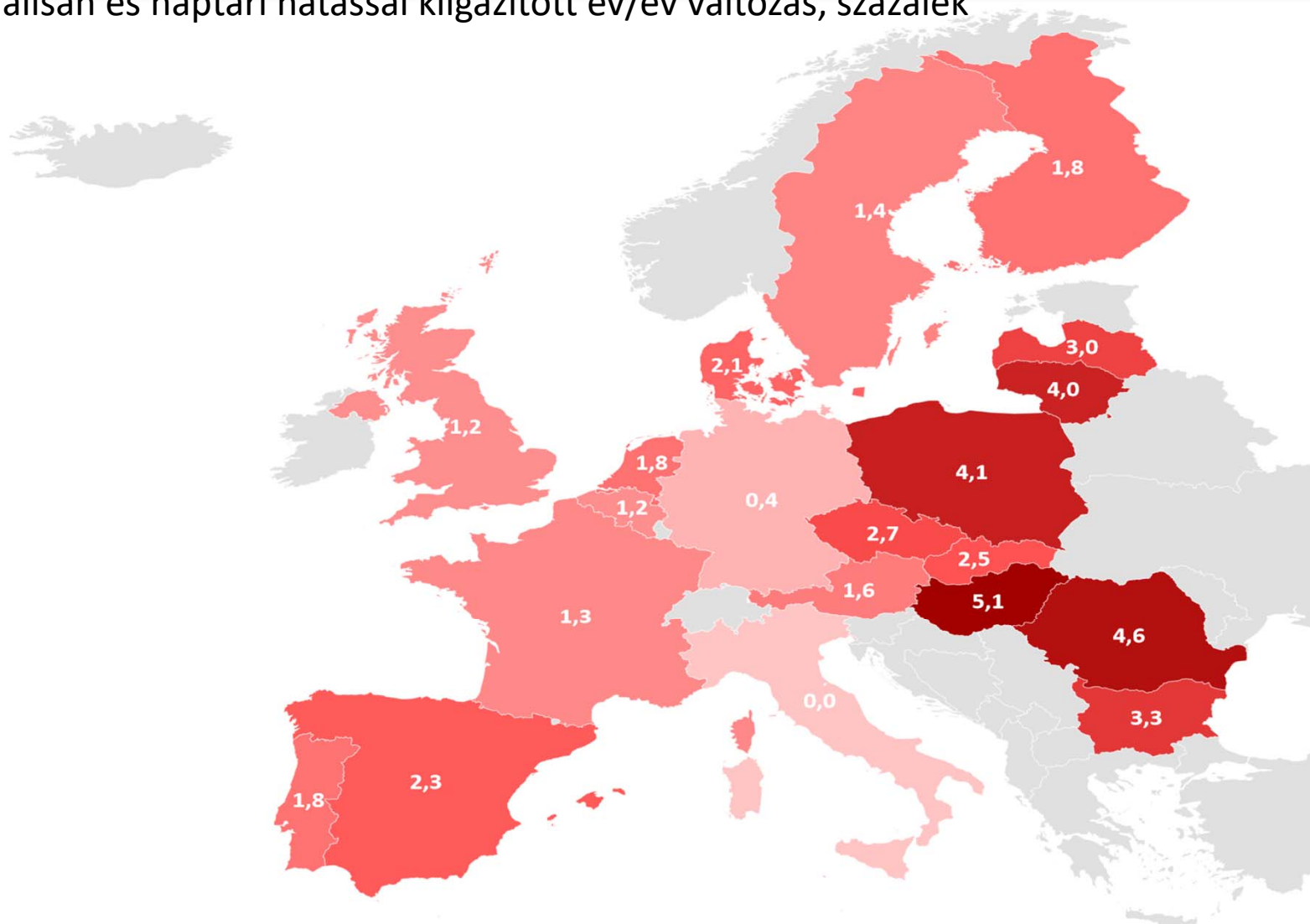
Megjegyzés: a növekedésünkre a magyar kilátások nagyobb mértékekkel számolnak, mint a EU

Forrás: Eurostat, *Európai Bizottság előrejelzése 2019 július, KT Titkárság szerkesztés

A közép-kelet európai országok – benne kiemelten hazánk – növekedése az Unió átlagát jóval meghaladó

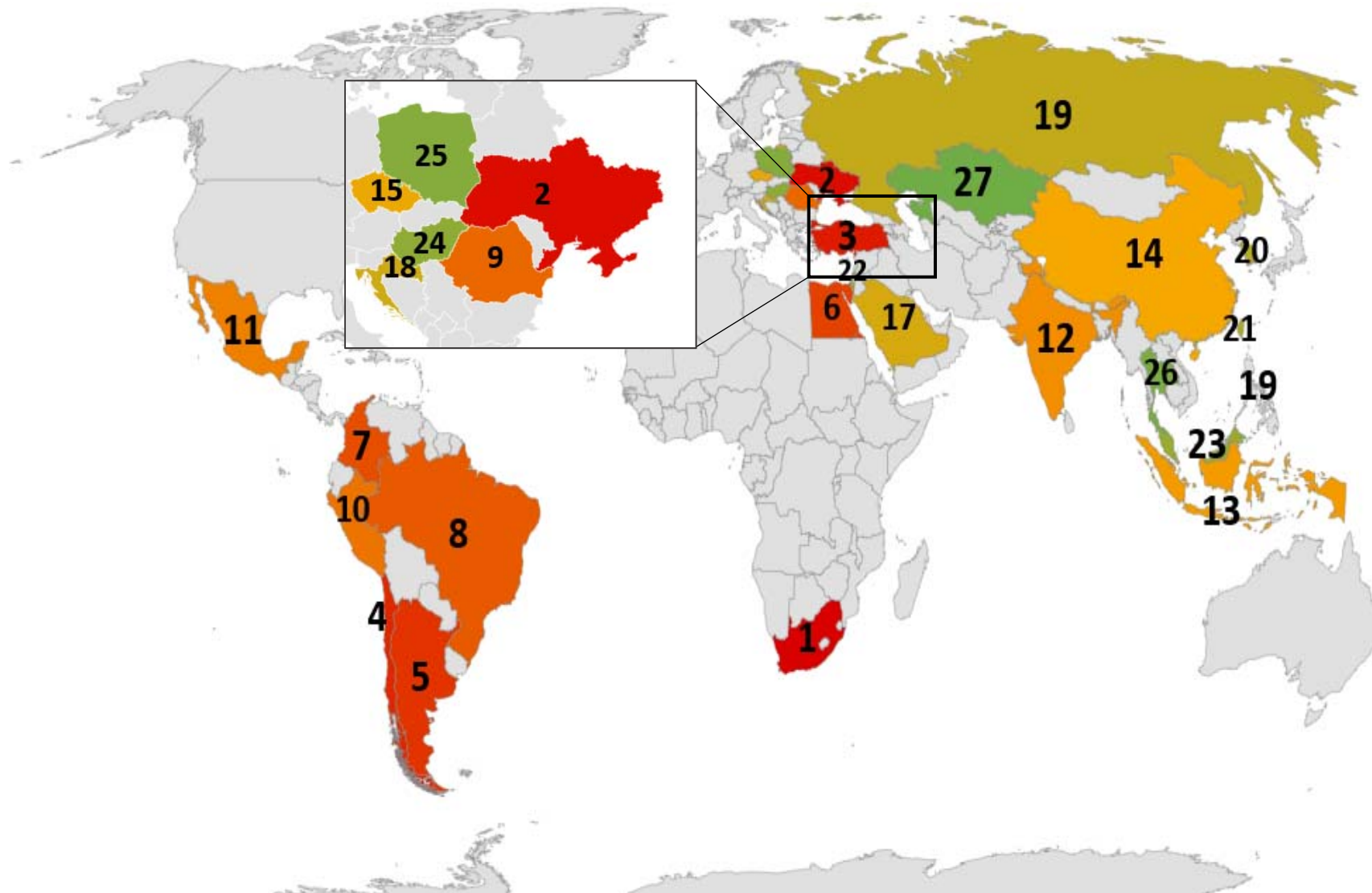
GDP-növekedés Európában (2019. második negyedév)

Szezonálisan és naptári hatással kiigazított év/év változás, százalék

Magyarország ma már a kevésbé sebezhető országok táborába tartozik

Globális sebezhetőségi rangsor

Forrás MNB/Parragh Bianka/ 10 aktuális sebezhetőségi rangsor alapján

13+1 veszély fenyegeti a gazdaságokat, benne hazánkét is

Külső és belső veszélyforrások 2019 őszén

-
- 1 Kereskedelmi háború
 - 2 Hard Brexit
 - 3 Megoldatlan olasz problémák
 - 4 Gyengélkedő német gazdaság
 - 5 A régió erős német kitéettsége
 - 6 Magas gazdasági nyitottság
 - 7 Veszélybe kerülhetnek a keleti nyitás eredményei
 - 8 Leszűkült globális monetáris mozgástér
 - 9 Fiskális koordináció hiánya Európában
 - 10 Feltörekvő piaci kockázatok, török fejlemények
 - 11 Irán, mint geopolitikai kockázat
 - 12 Klímaváltozás gazdasági költségei
 - 13 Munkaerőhiány, politikai instabilitás
 - +1 Közgazdaságtani összefüggések megváltozása

Forrás: Parragh Bianka,
MNB/Saját kiegészítés

USA-Kina: többről van szó mint egyszerű kereskedelmi háborúról

Vámtarifák számottevően emelkednek

Globális vezető szerep,
„mellékhadszínter” Európa

IPAR 5.0

Az „adat” az új arany

Forrás: Barragh Bianka/MNB/saját kiegészítés

A hard BREXIT hatásai rosszabbak lehetnek, mint a 2008-2009-es válság

Brexit hatása a brit gazdaságra (kérdés hány év alatt)

- GDP akár 8 százalékkal mérséklődhet
- Munkanélküliségi ráta 3,5 százalékponttal emelkedhet
- Infláció meghaladhatja a 6 százalékot
- Lakáspiac „bezuhan”

Mi is
érezni
fogjuk!

Olaszország, Európa egyik jelentős gazdasága bajban van: aki gazdaságról beszél az politikáról és a pénzről is, és fordítva!

Olaszország gyengeségei

① Nem teljesítő hitelek (NPL) rátája: 8,9%

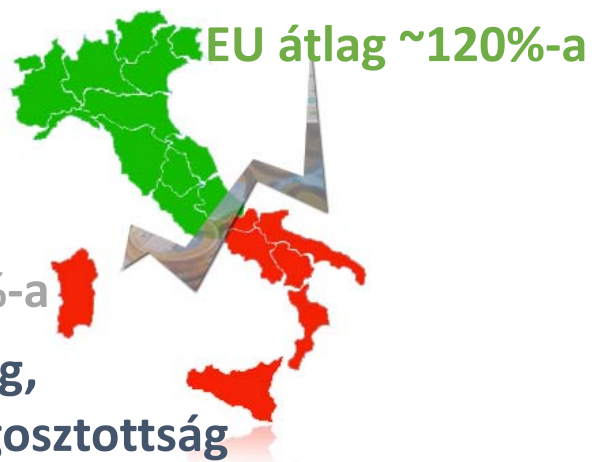
Bankrendszer

②

**73 év alatt
43 kormány**

Permanens kormányválság,
politikai bizonytalanság, de...

③

Egyenlőtlenség,
észak-dél megosztottság

④

132%

Államadósság

Forrás: Parragh Bianka/MNB/Saját szerkesztés

Németországban a ciklikus és strukturális tényezők, valamint a hagyományos német értékrend feladása is hozzájárulnak a tendenciaszerű gazdasági lassuláshoz

Süllyedő pályán a német gazdaság

Globálisan átalakuló autóipar

Visszafogott bérdinamika -> mérsékelt belső kereslet

Strukturális problémák a bankrendszerben
(pl. Deutsche Bank, Landes-bankrendszer)

01110110

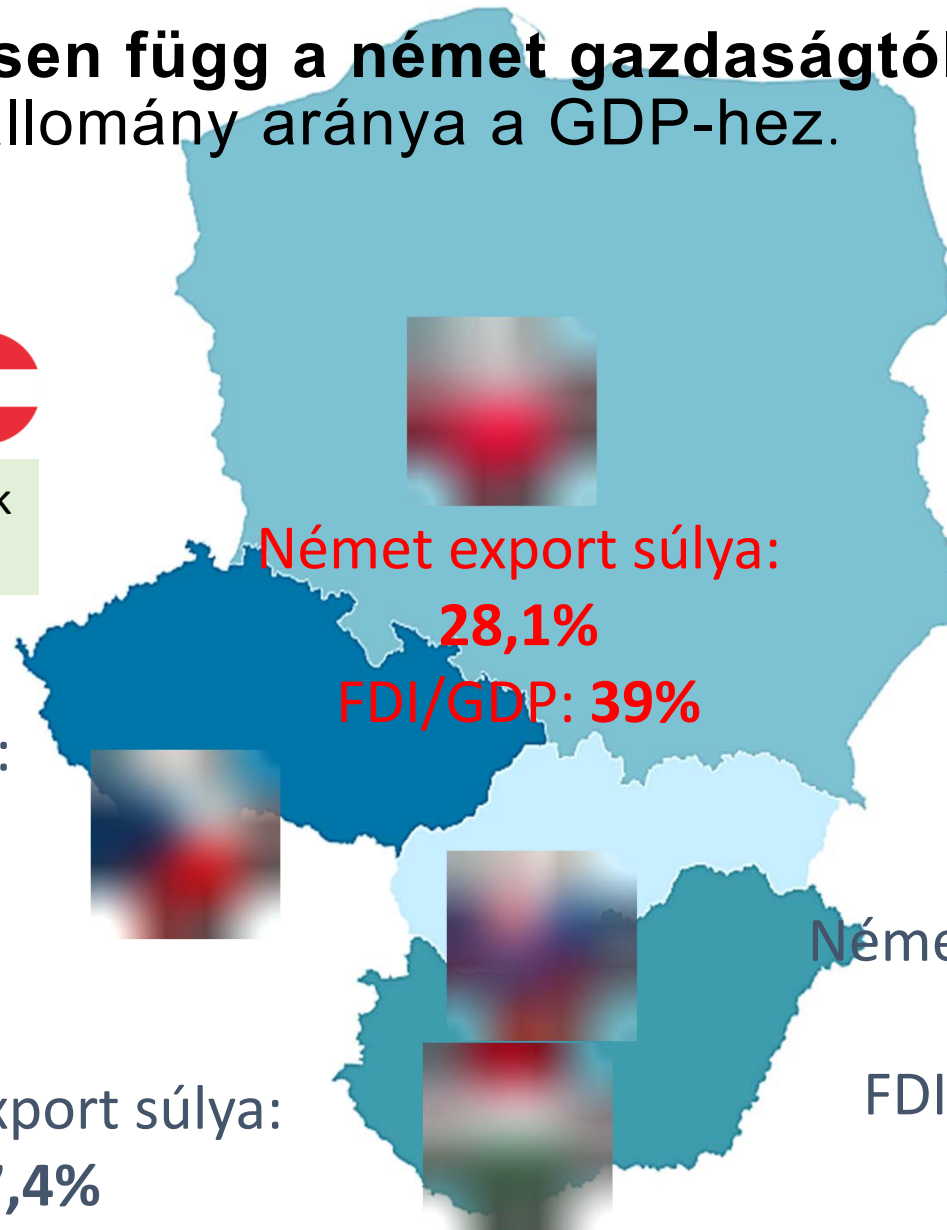
Digitális infrastruktúra fejlesztésének elmaradása

A V4 régió erősen függ a német gazdaságtól

Beáramló FDI állomány aránya a GDP-hez.

Legnagyobb befektetők
a régióban

Német export súlya:
32,4%
FDI/GDP: **64%**

Német export súlya:
27,4%
FDI/GDP: **58%**

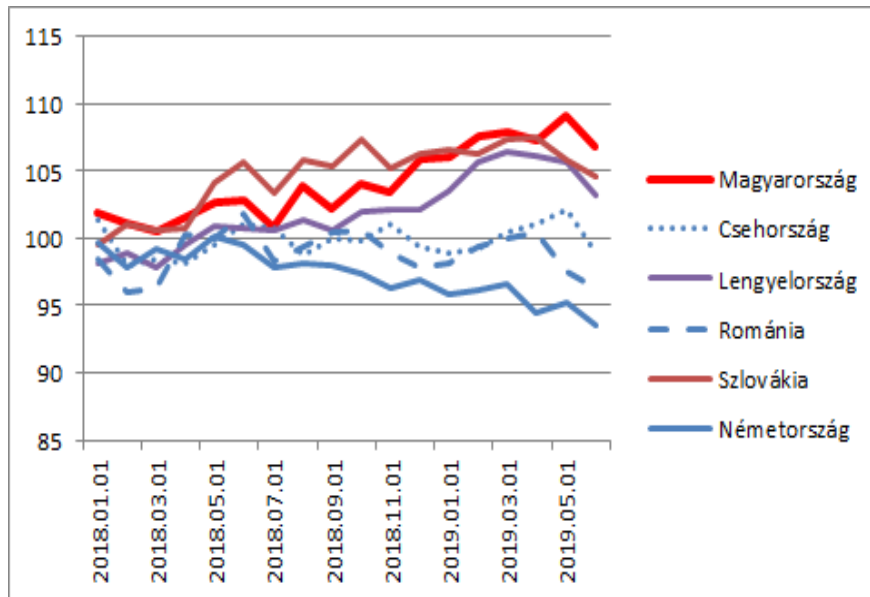
Német export súlya:
22,2%
FDI/GDP: **54,9%**

Szolgáltató: Bing
© DSAT for MSFT, GeoNames, Navteq

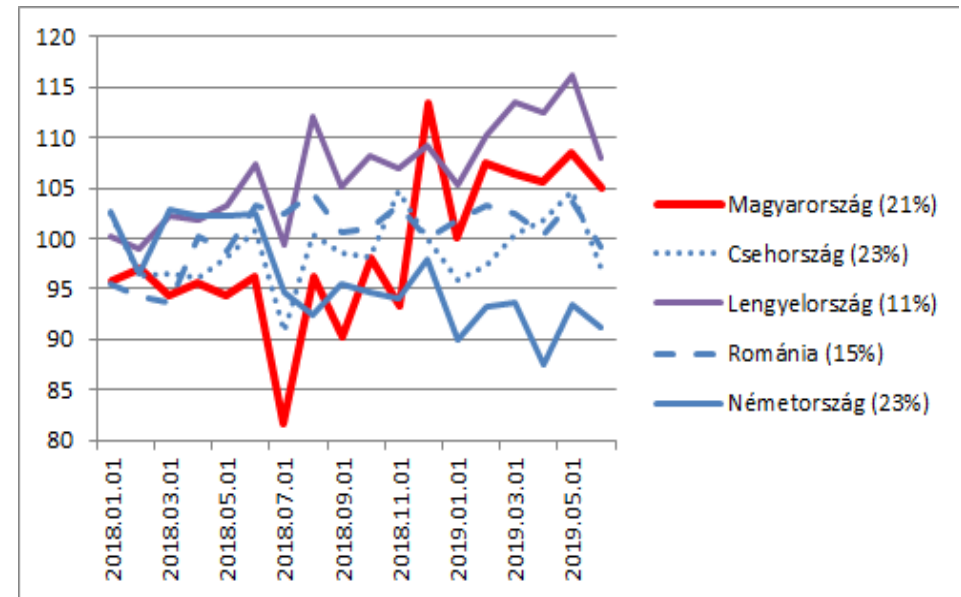
Forrás | Európai Bizottság, OECD/ Parragh
Bianka/MNB

Némi késéssel ugyan, de a német feldolgozóipar gyengélkedése lassan a régióban is érezteti hatását

**Feldolgozóipari termelés
Németországban és a környező
országokban (2017 december =100)**

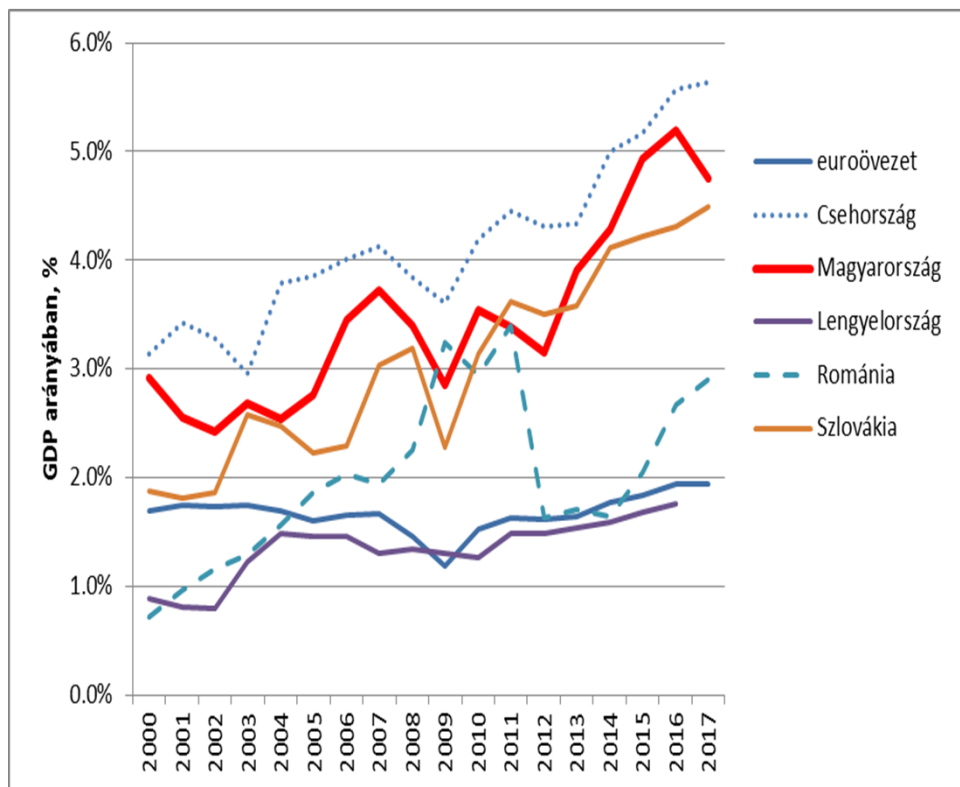
**Gépek, szállítóeszközök termelése
Németországban és a környező országokban
(2017 december =100)**

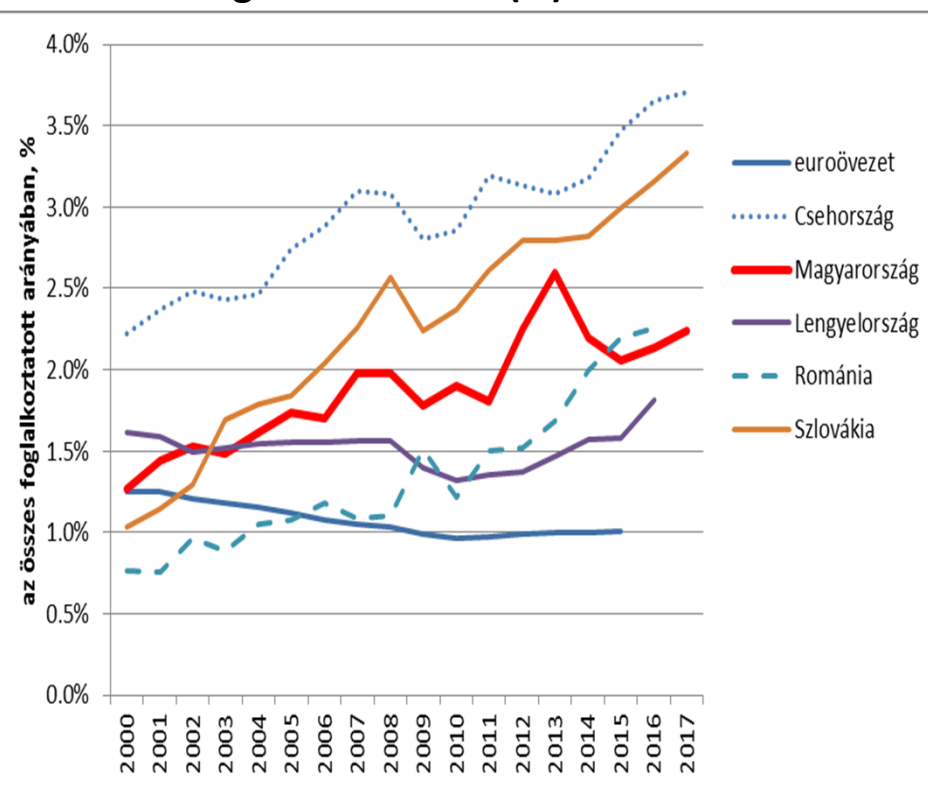
Forrás: Eurostat, a jobb oldali ábrán az ország nevek után zárójelben a járműipar feldolgozóipari hozzáadott értékben vett súlya szerepel

Az egész régióban kitüntetett szerepet játszik a járműipar, Magyarországon a válság óta végrehajtott nagyberuházások emelték a súlyát és a trend folytatódik

Járműgyártás részaránya a GDP-ből

Járműgyártás részaránya a foglalkoztatásból (%)

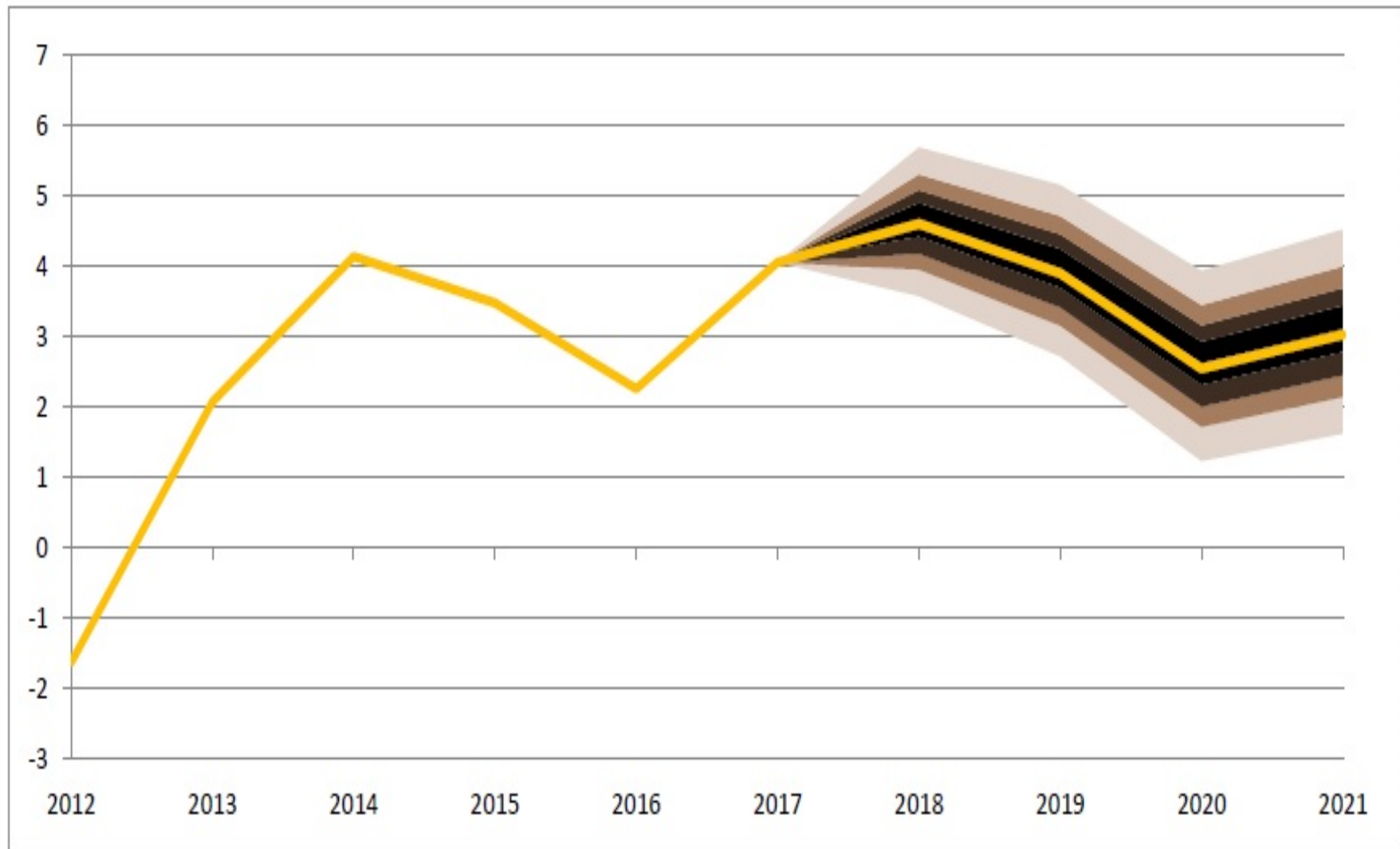
A magyar gazdaság és államháztartás 2019. évi főbb mutatói tekintetében a Kormány, valamint a hazai és külföldi előrejelzők között időről-időre közeledés van. A 2020-as mutatóknál ma még jelentősek a különbségek

A főbb makrogazdasági és államháztartási mutatók a különböző előrejelzések alapján (%-ban)

Megnevezés	2019							
	Kormány	Századvég	Kopint-Tárki	BCE-GTEK	„A” Üzleti szereplő	„B” Üzleti szereplő	OECD	EC
1. GDP volumen növekedése	4,1	3,9	4,0	3,7	4,0	4,0	3,9	4,4
2. Háztartások fogyasztása (vol. növ.)	4,8	4,7	4,1	3,6	3,9	4,1	4,7	4,9
3. Közösségi fogyasztás (vol. növ.)	1,6	0,5	0,0	0,5	1,7	0,2	1,1	1,5
4. Bruttó állóeszköz-felhalmozás (vol. növ.)	10,3	9,8	7,0	7,5	9,8	10,2	9,5	10,4
5. Fogyasztói árindex (éves átlag)	2,7	3,0	3,0	3,2	2,9	3,1	4,0	3,2
6. Államháztartás egyenlege (ESA2010)	-1,8	-1,7	-2,4	-2,1	-1,8	-1,8	-2,0	-1,8
Megnevezés	2020							
	Kormány	Századvég	Kopint-Tárki	BCE-GTEK	„A” Üzleti szereplő	„B” Üzleti szereplő	OECD	EC
1. GDP volumen növekedése	4,0	3,5	3,2	3,1	2,8	3,0	3,3	2,8
2. Háztartások fogyasztása (vol. növ.)	4,8	5,0	3,8	2,6	3,4	3,3	4,0	3,8
3. Közösségi fogyasztás (vol. növ.)	1,7	0,5	0,0	1,0	1,2	1,1	0,8	1,5
4. Bruttó állóeszköz-felhalmozás (vol. növ.)	3,8	3,9	5,0	4,5	6,2	1,5	4,8	2,4
5. Fogyasztói árindex (éves átlag)	2,8	3,1	3,2	3,0	3,1	3,0	4,0	3,2
6. Államháztartás egyenlege (ESA2010)	-1,0	-1,3	-2,0	-1,9	-1,8	-1,5	-2,0	-1,6

Forrás: 2020. évi központi költségvetési törvény, OECD 2018 ősz, EC 2019 nyár, KT Titkársága

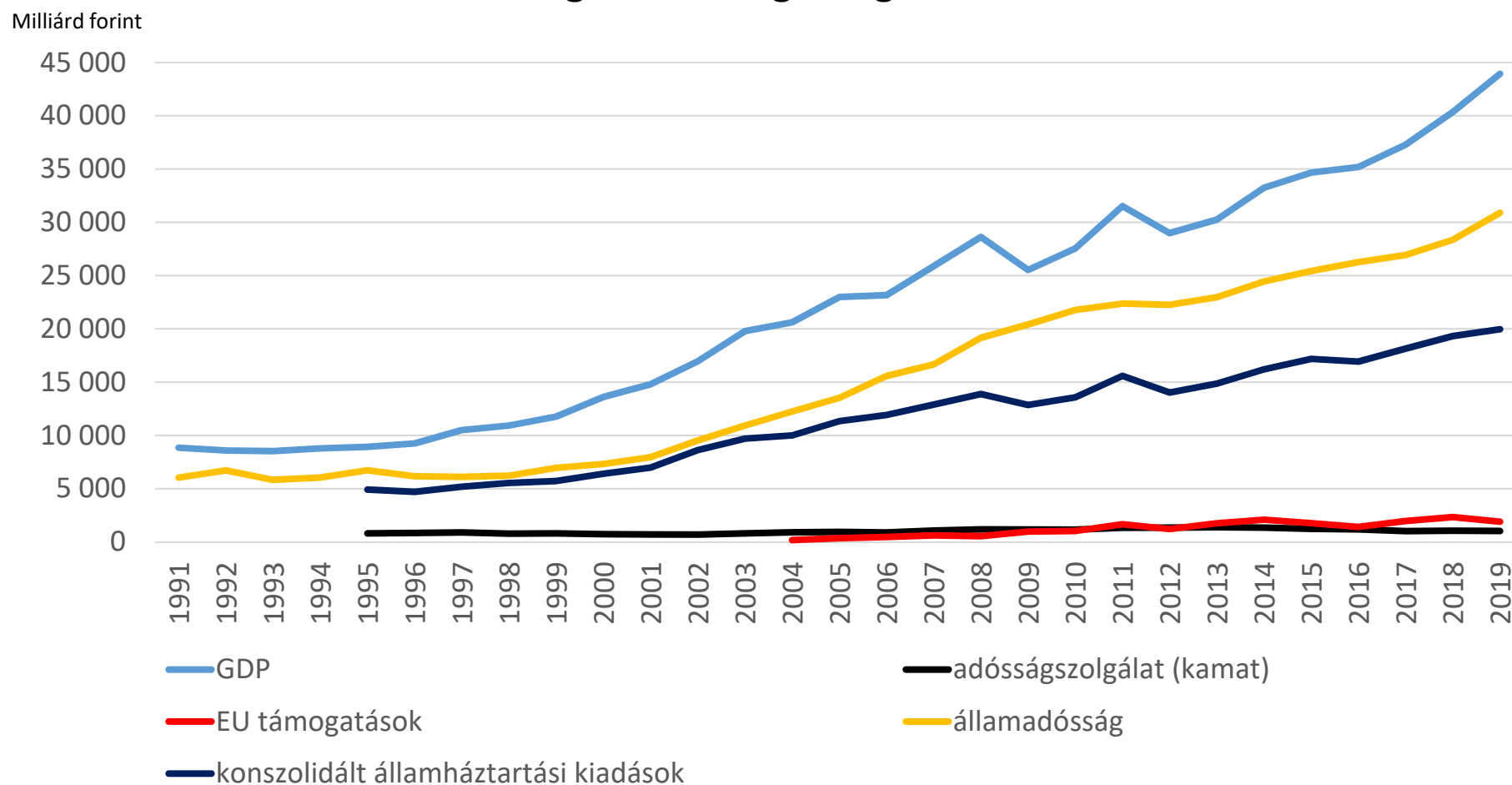
A középtávú GDP-előrejelzés legyezőábrája

Forrás: KSH, Századvég-számítás

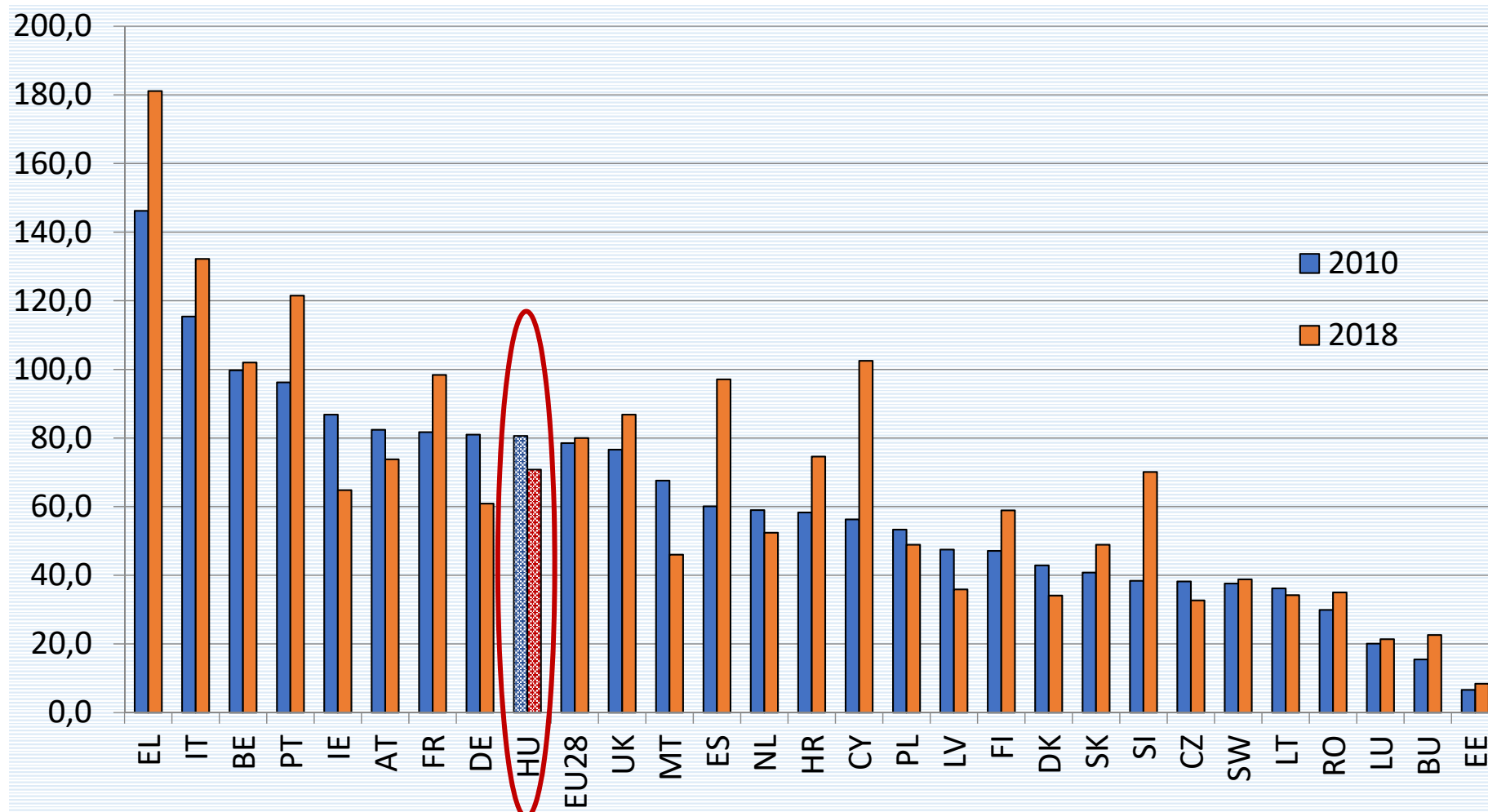
A GDP növekedésének üteme nálunk gyorsabb mind az államadósságénál, mind az államháztartás együttes kiadásánál

Néhány jellemző adat: GDP, államadósság, a magyar államháztartás kiadási főösszege, adósságszolgálat, EU forrás

Miközben 2010 és 2018 között az Európai Unió országai közül tízben – mint Magyarországon is – csökkent a GDP-arányos államadósság, a PIGS* országokban erőteljesen emelkedett és további jó néhány ország sem mondhat el jó eredményeket

A GDP-arányos államadósság az EU-országokban (százalék)

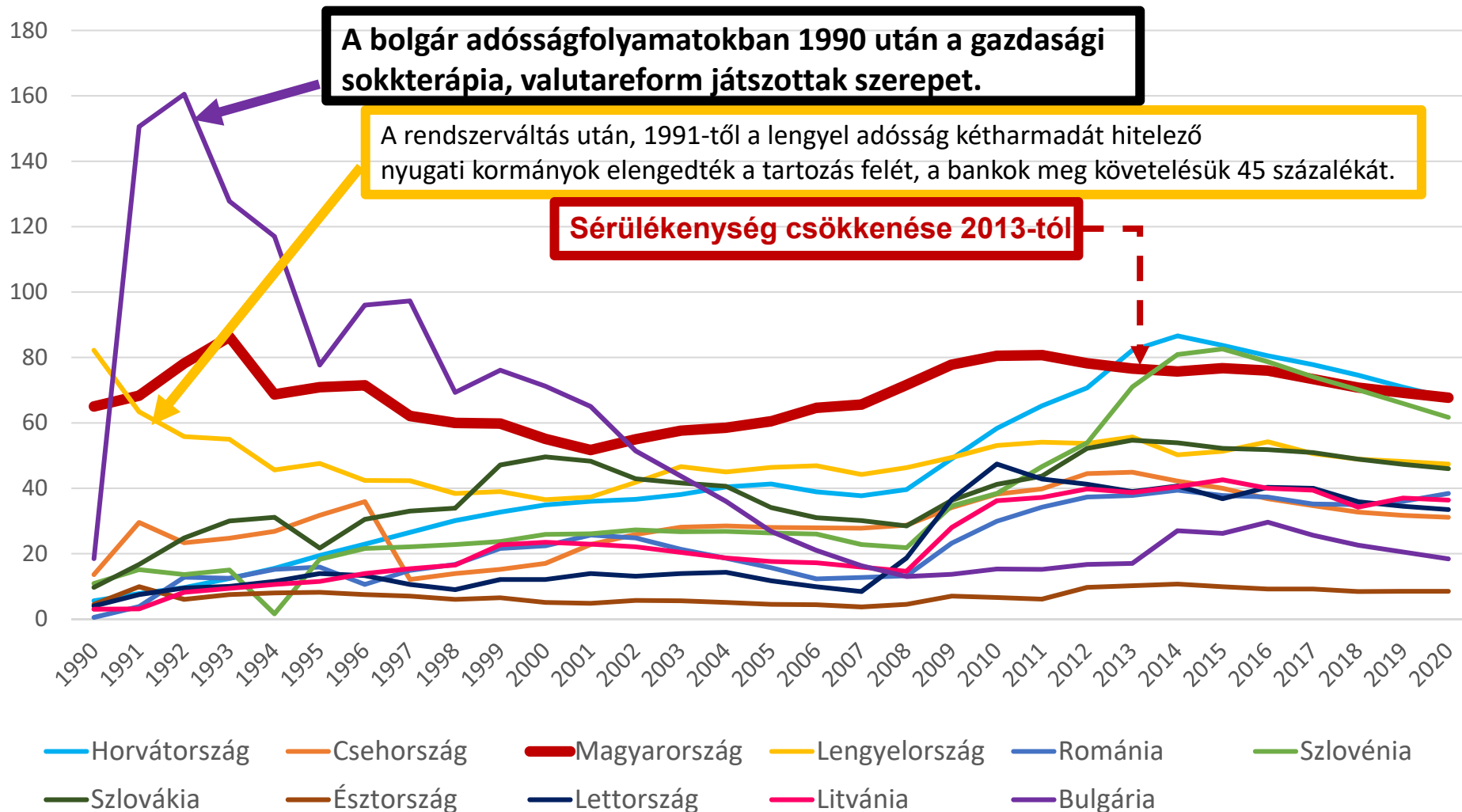

Forrás: Kopint-Tárki, Eurostat, KT Titkárság

*Portugália, Olaszország, Görögország, Spanyolország

Az adósságrátánk lassan, de közelít a környező országokéhoz

A GDP-arányos államadósság alakulása az EU-hoz 2000 után csatlakozott országokban 1990-2020 között

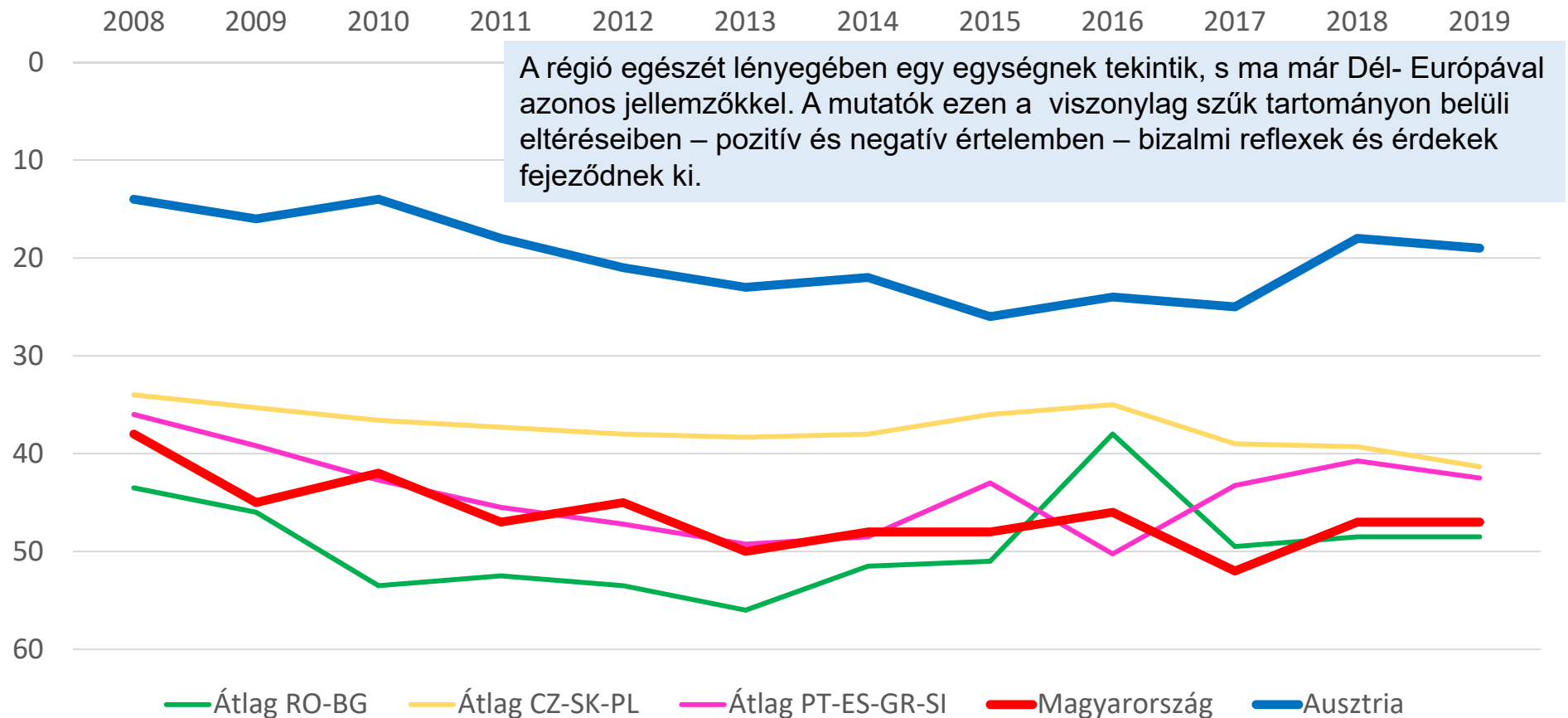

* 2018-19-20-ra az Európai Bizottság 2019. tavaszi előrejelzése alapján

Forrás: Európai Bizottság, KT Titkársága szerkesztés

A stabilizálódó magyar versenyképességi helyezést az hozza, hogy ebben az egyértelműen javuló ún. hard adatok (mint a GDP, beruházás stb.) jobban megjelennek. A versenyképesség megítélésének objektivitását deformálja, hogy a társadalmi teljesítmények és a kormányzati hatékonyság többnyire szubjektív, érdekalapú megítélése is visszatükröződik bennük, de így is komolyan kell őket venni

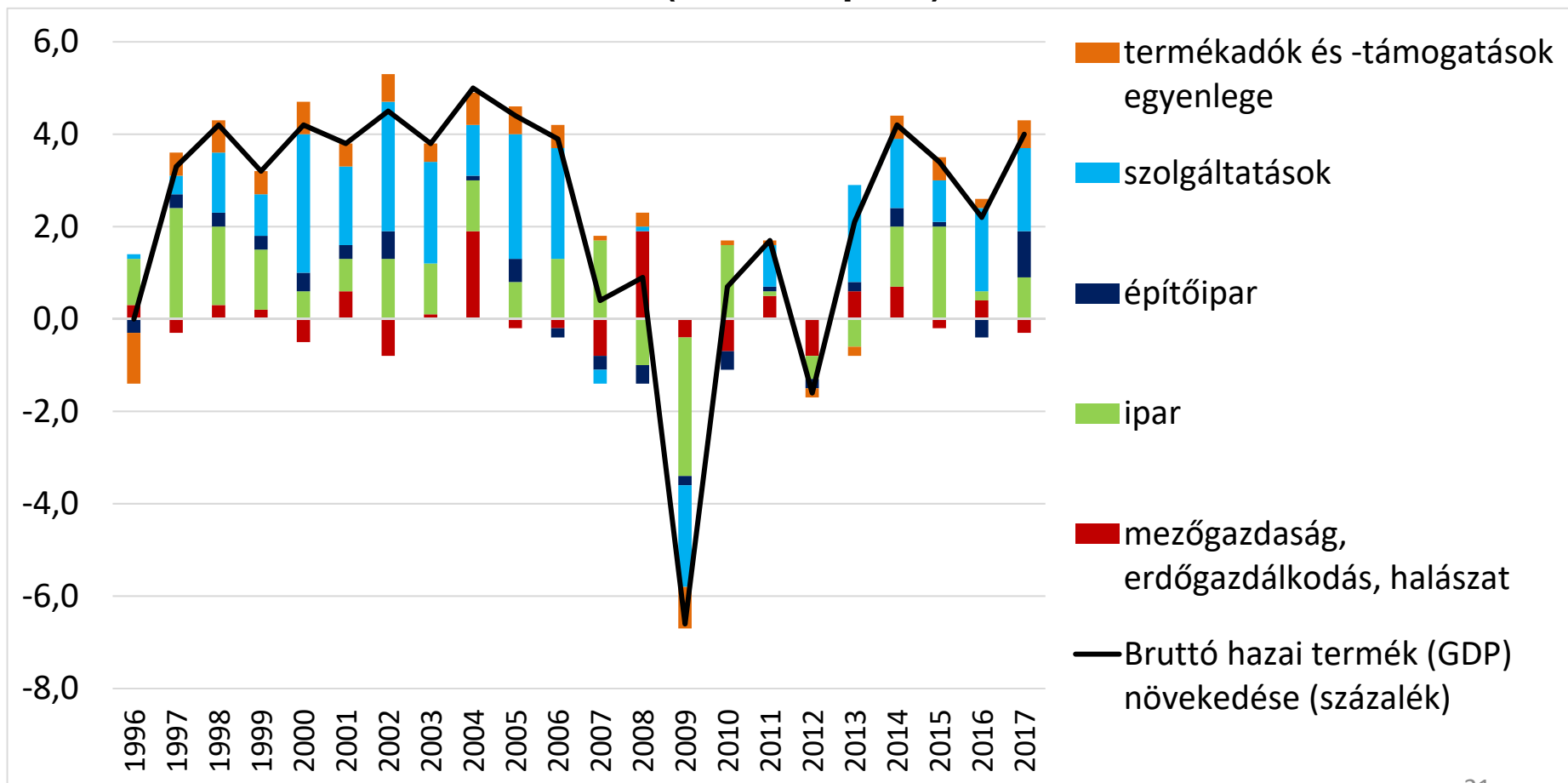
IMD összevont versenyképességi rangszám

A felméréseken alapuló kormányzati és menedzsment-hatékonyságot tartalmazó rangsorok figyelembevételénél azt is látni kell a szubjektív értékelés mellett, hogy az adatok valójában két évvel korábbi állapotot mutatnak.

Az elmúlt 20 évben a növekedésünkhöz egyre nagyobb mértékben járultak hozzá a szolgáltatások. Az ipar szerepe meghatározó volt, a mezőgazdaság és az építőipar teljesítménye pedig hullámzó

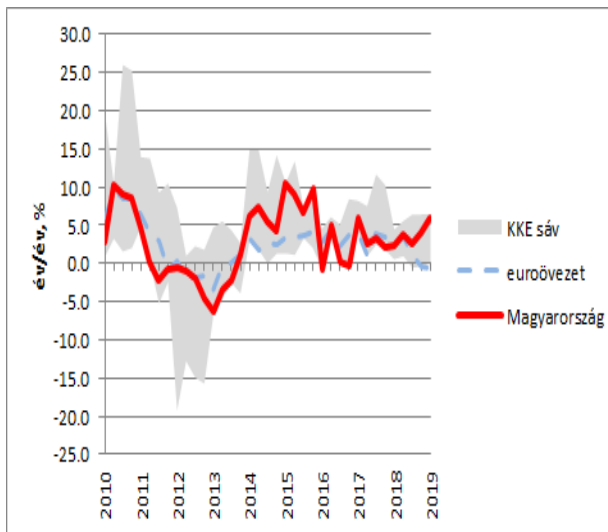
Hozzájárulás a bruttó hazai termék (GDP) növekedéséhez (százalékpont)

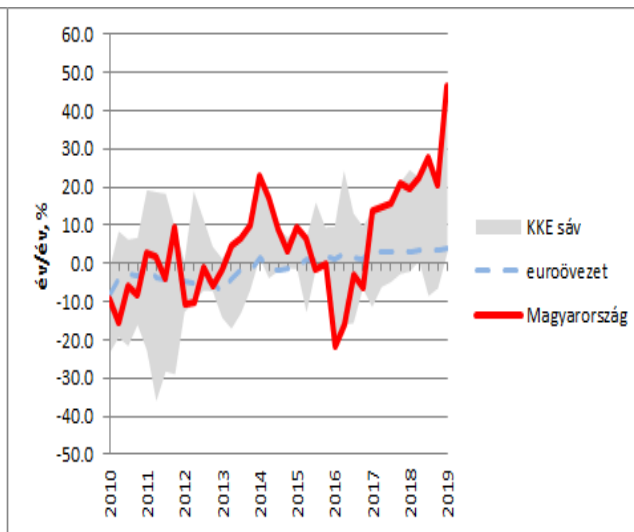
Magyarország gyakorlatilag az összes fő szektorban a legmagasabb növekedési dinamikát mutatja

Hozzáadott érték éves változása a versenyszféra fő szektoraiban (%)

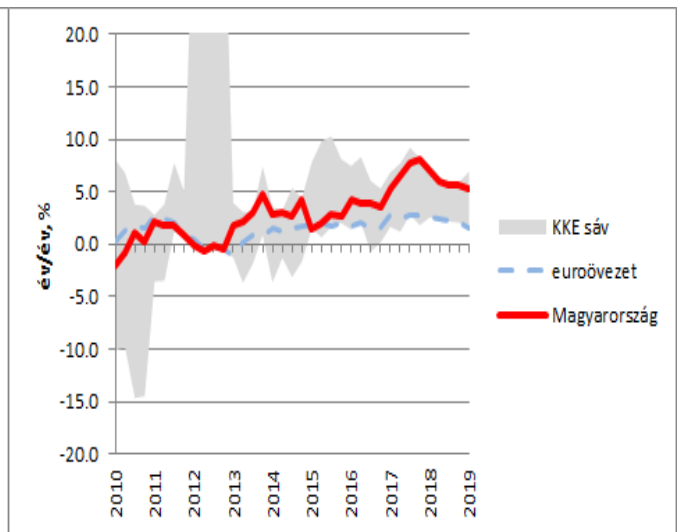
Ipar

Építőipar

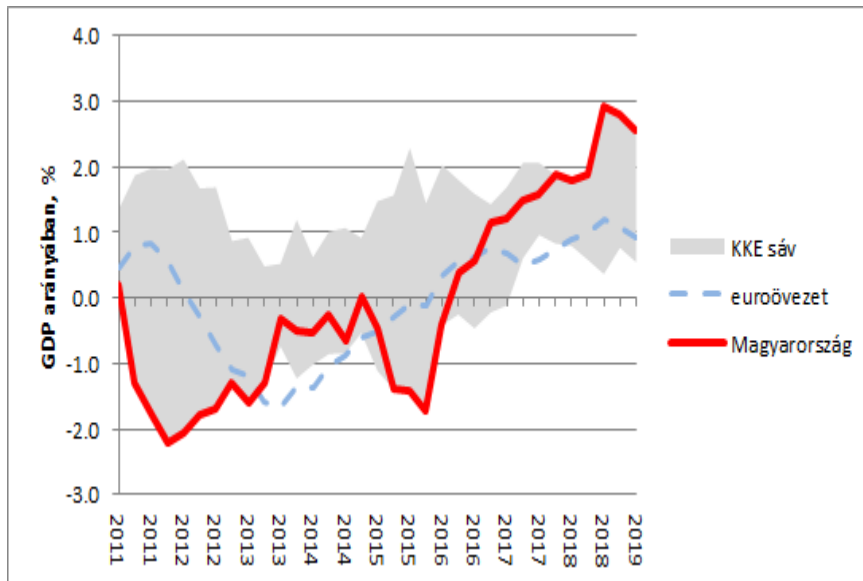

Piaci szolgáltatások

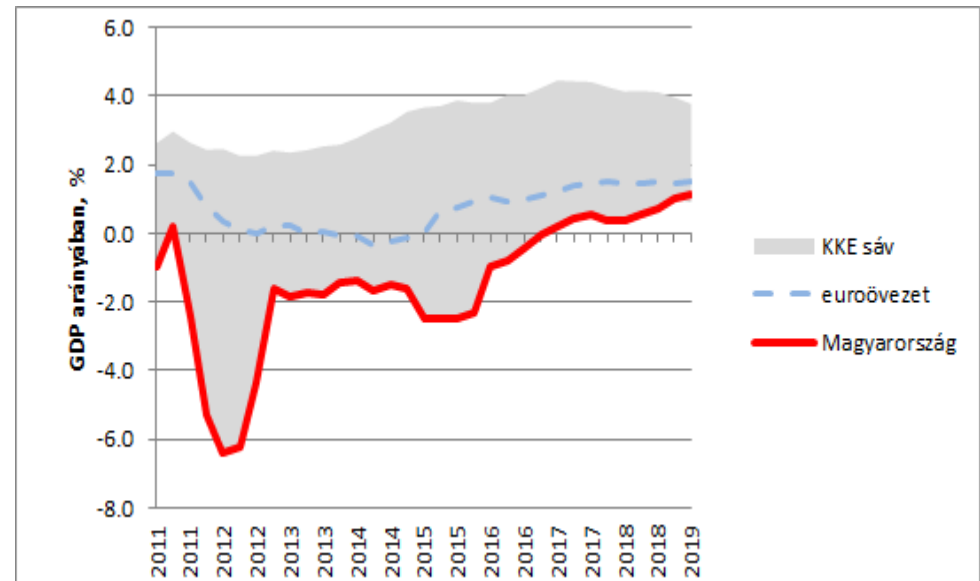

Az erősödő konjunktúra a hitelezés élénkülését is elhozta. A lakossági hitelek hazai bővülése egyelőre elmarad a régiós átlagtól. A vállalati hitelek azonban igen dinamikus alakultak részben a jegybanki programoknak köszönhetően

Vállalati hitelflow/GDP (4 negyedéves érték,%)

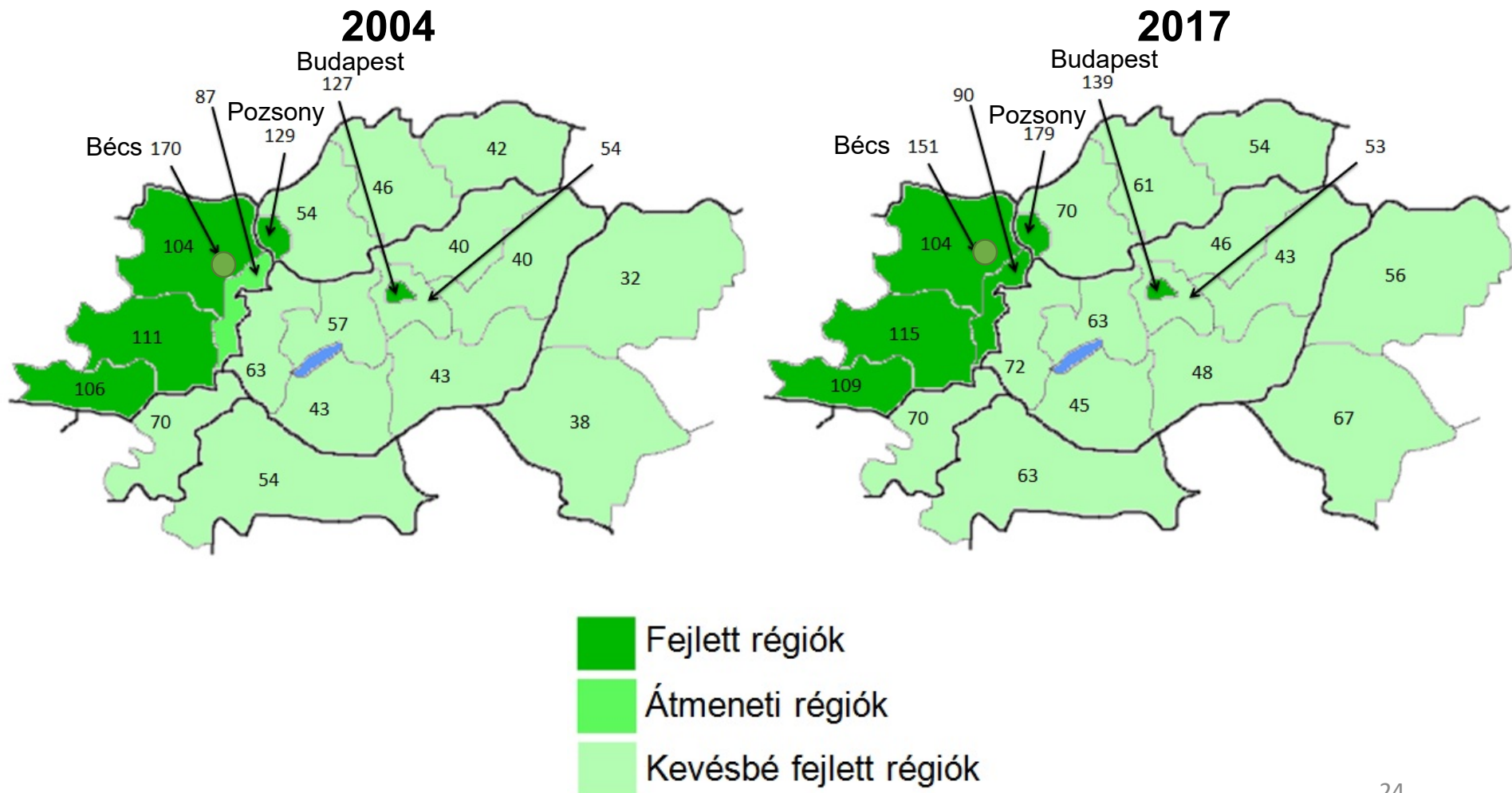

Lakossági hitelflow/GDP (4 negyedéves érték,%)

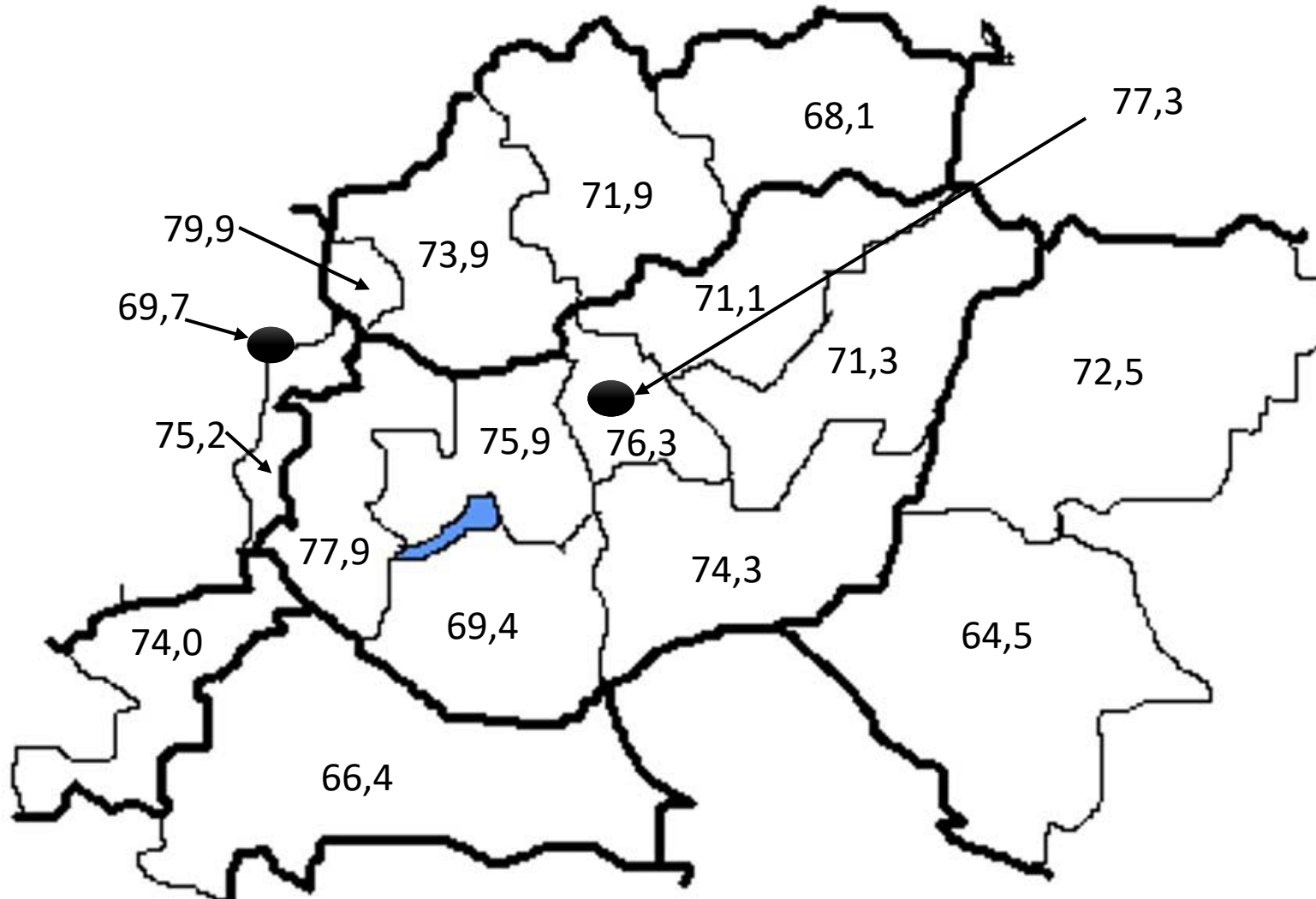
A tervezési statisztikai régióink fejlődését tekintve jól látható a szerény közeledés az EU növekvő átlagos fejlettségi szintjéhez, de bőven vannak még teendőink, látva a szomszédos országok határmenti térségeinek gyorsabb előrelépését

A Kárpát-medence NUTS 2 szintű régióinak fejlettségi szintje (PPP-n mért GDP/fő) az EU átlagához viszonyítva a kohéziós politika besorolása alapján 2004-ben és 2017-ben

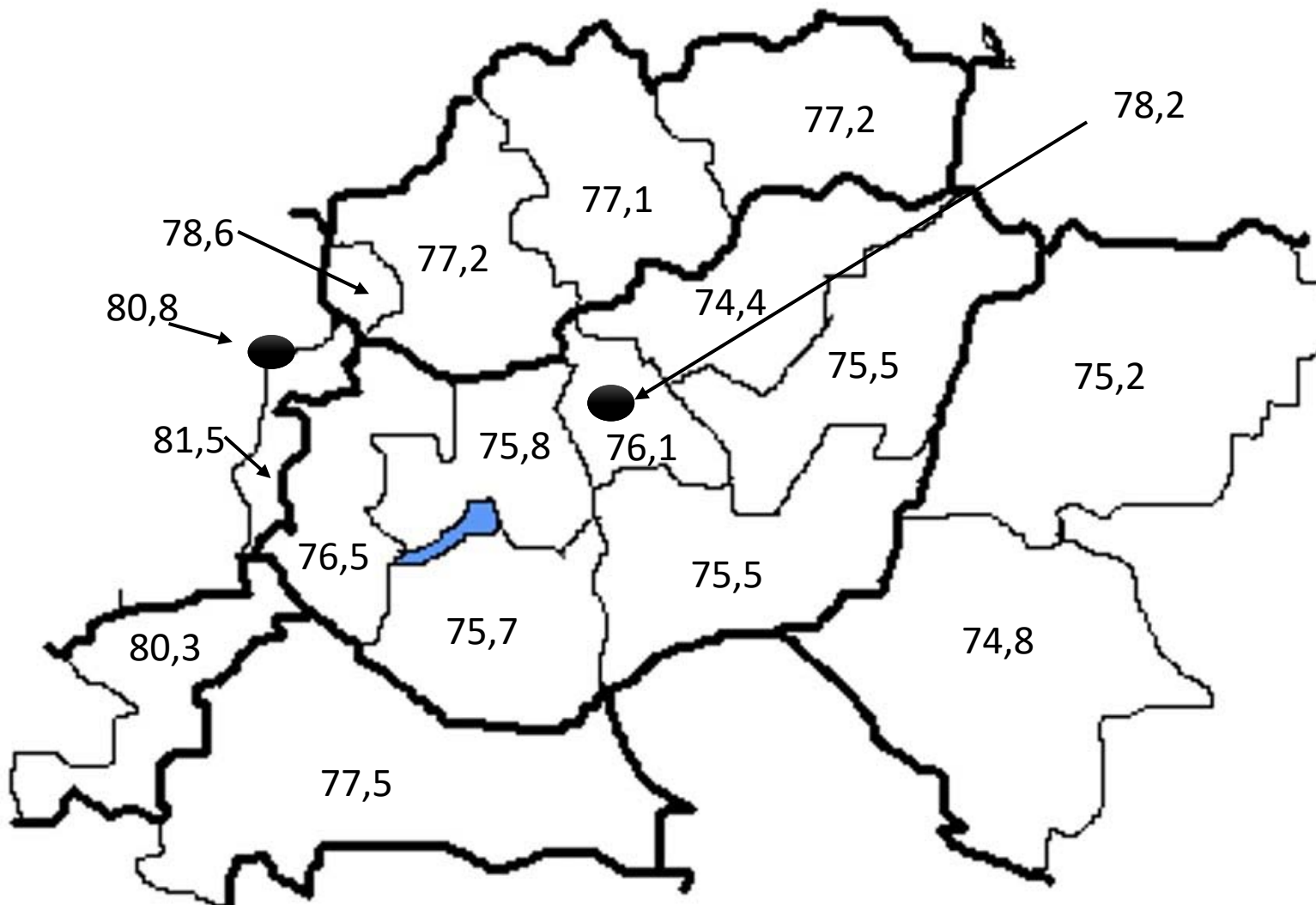
A foglalkoztatottság mértékében jól állunk – a környező országokhoz képest is vannak még tartalékok és tennivalók országosan és egyes régiókban is

Foglalkoztatási ráta (20-64 év közöttiek), 2018

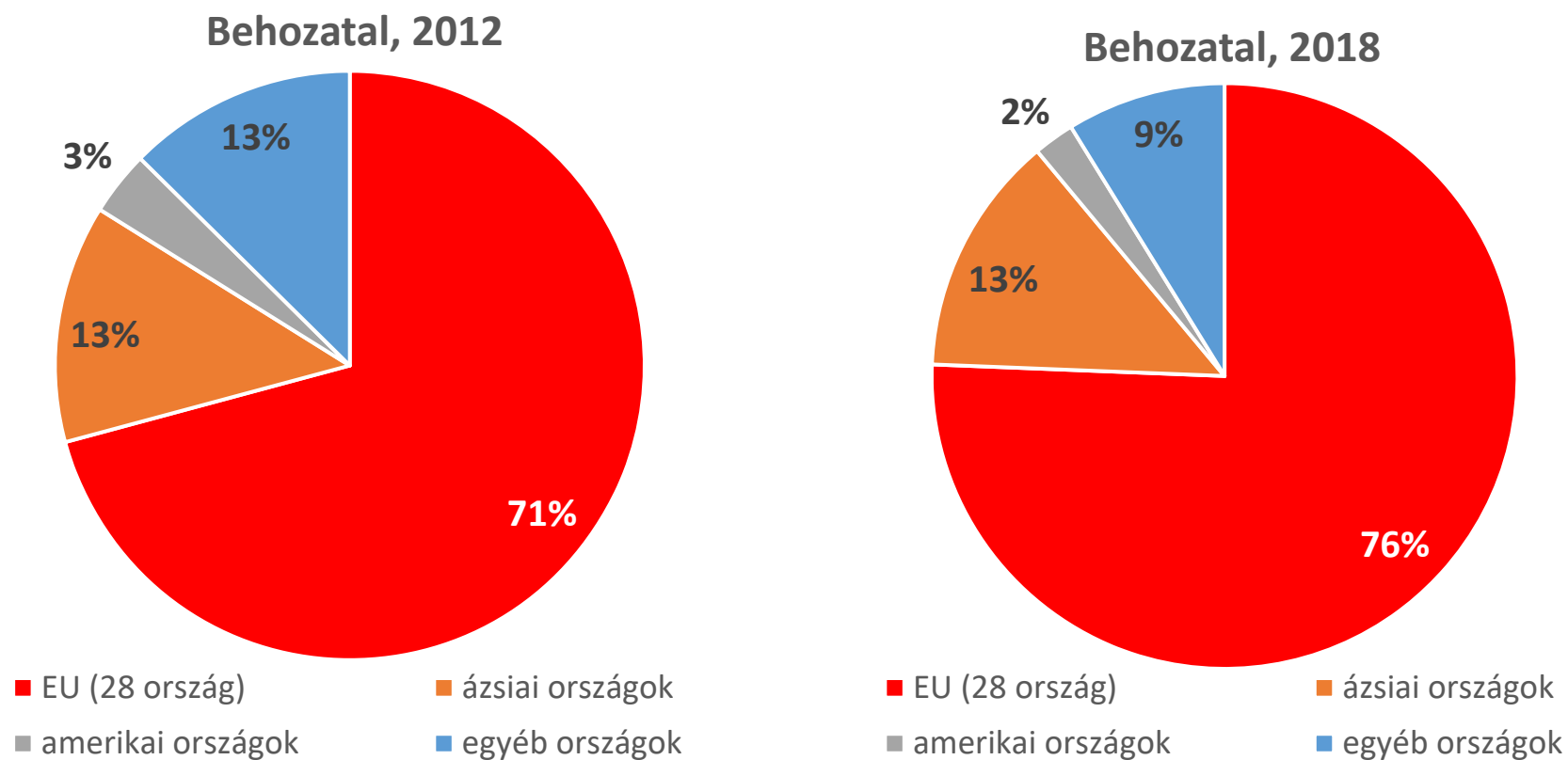
Fejlettségünk régiónkénti alakulása tükröződik az ott élők élettartamának hosszában is

Átlagos várható élettartam, 2017

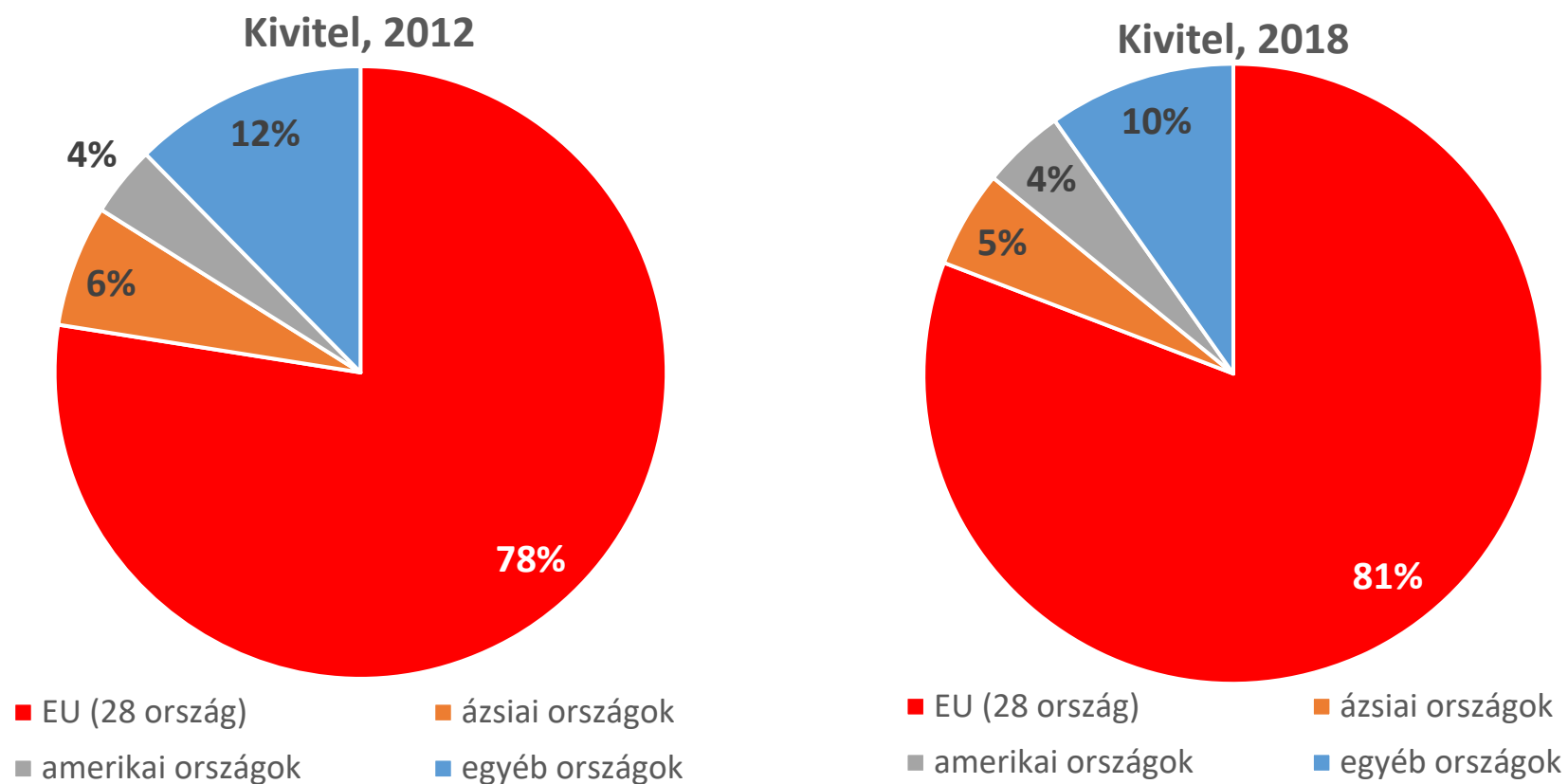
Hazánk **importjában** erőteljesen nőtt az EU országainak részesedése

Magyarország importjának országcsoportonkénti összetétele 2012-ben és 2018-ban

Hazánk **exportjában** az EU országok részesedése a meghatározó

Magyarország exportjának országcsoportonkénti összetétele 2012-ben és 2018-ban

A teljes magyar
export Kínába

A teljes magyar
import Kínából

EURÁZSIA?

2010:
1530,1 millió dollár

1,5-
szerese

2018:
2366,8 millió dollár

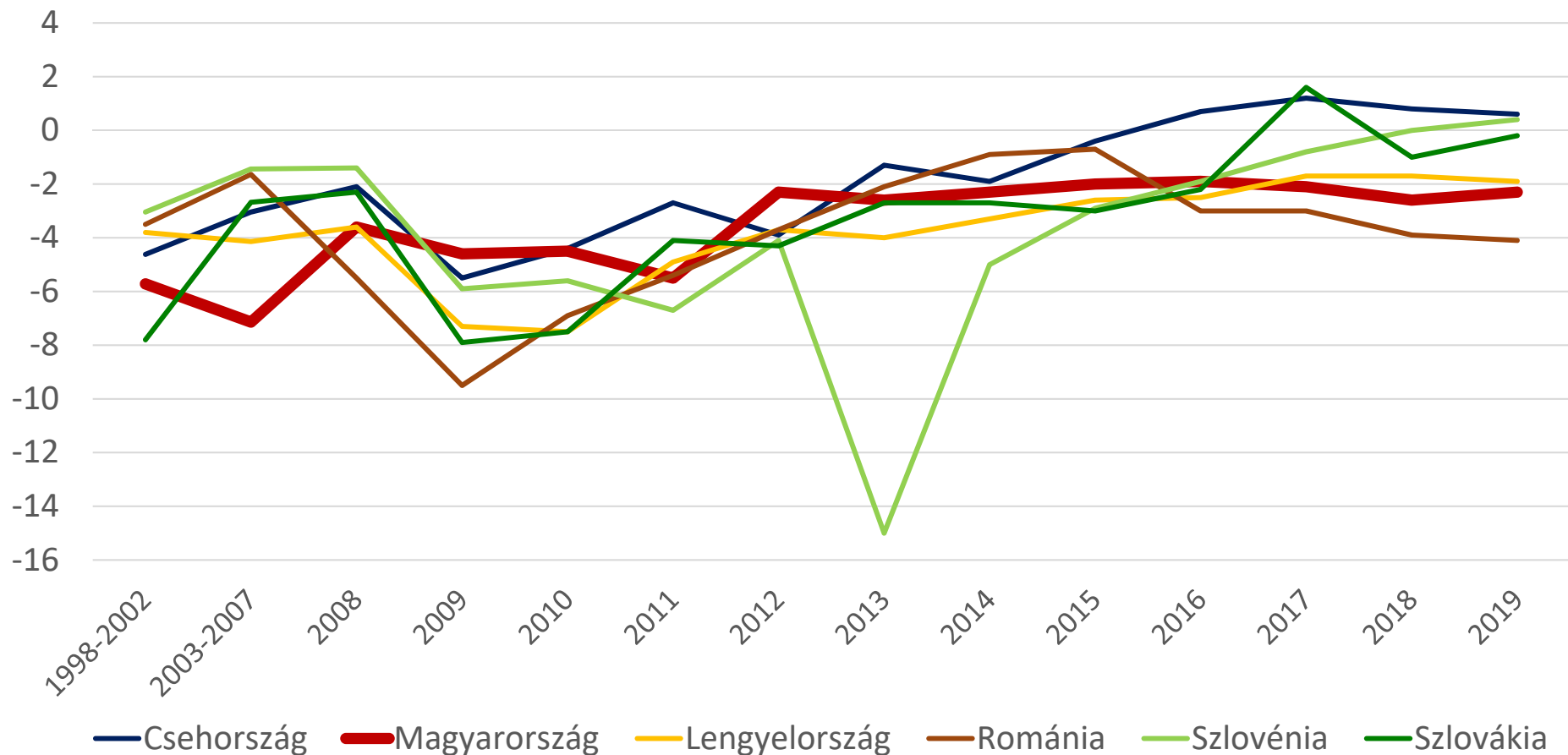
2010:
6173,9 millió dollár

2018:
6345,6 millió dollár

Forrás Parragh Bianka/ MNB/ Unctad

Mit ígér a jövő az államháztartás szempontjából? Az államháztartás egyenlege nálunk is javul, itt is „álljuk a versenyt”, ami biztató a következő évekre nézve!

Államháztartási egyenleg Magyarországon és a környező EU-tagországokban (%)

Megjegyzés: a növekedésünkre a magyar kilátások nagyobb mértékekkel számolnak, mint a EU

Forrás: Eurostat, Európai Bizottság előrejelzése, KT Titkárság szerkesztés

Ígéretes gazdaságunk további fejlődése az elkövetkező években. A Költségvetési Tanács szerint elsősorban a külső feltételek jelenthetnek kockázatot a növekedés fenntarthatóságára

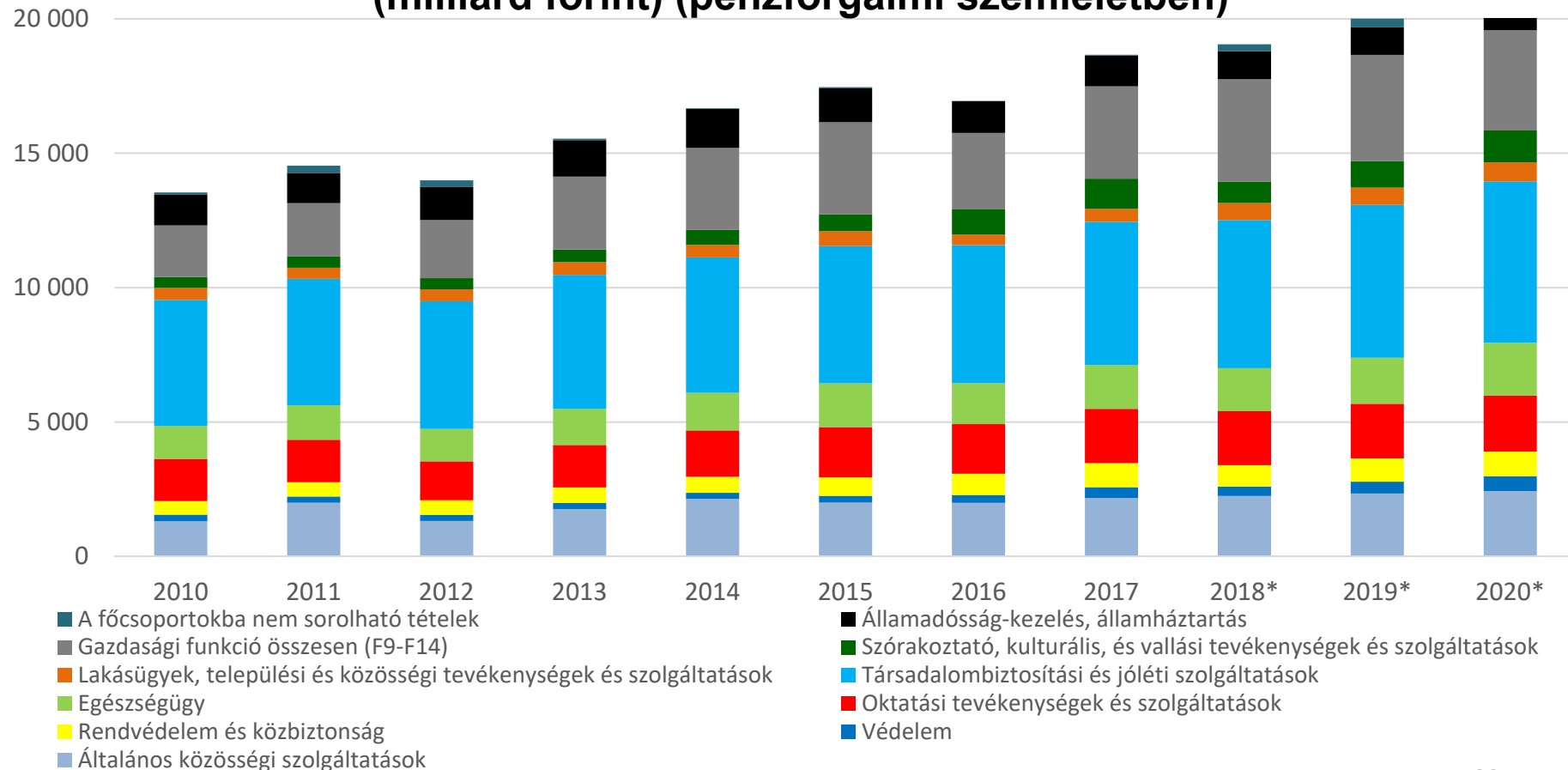
Hazai makrogazdasági kilátások a **2019-2023-as** (és 2018-2022-es) Konvergencia Program alapján

Változás %-ában	2018	2019	2020	2021	2022	2023
GDP (előző évi áron)	4,9 (4,3)	4,0 (4,1)	4,0 (4,0)	4,1 (4,2)	4,2 (4,1)	4,0
A növekedés összetevői (előző évi áron)						
Háztartások fogyasztási kiadása	5,4 (5,2)	4,6 (4,8)	4,7	4,6	4,5	4,5
Közösségi fogyasztási kiadás*	-0,5 (1,4)	1,1 (0,7)	1,8 (0,5)	1,0 (0,4)	1,1 (0,4)	0,6
Bruttó állóeszköz-felhalmozás	16,5 (12,8)	10,3 (7,5)	3,8	3,5 (5,7)	4,6 (5,1)	3,1
Készletváltozás (a GDP %-ában)	0,2 (0,0)	0,0	0,3 (0,0)	0,0	0,0	0,0
Termékek és szolgáltatások exportja	4,7 (7,2)	5,1 (6,9)	5,2 (6,7)	6,0 (7,3)	6,3 (7,1)	6,6
Termékek és szolgáltatások importja	7,1 (9,2)	6,5 (7,4)	5,4 (6,3)	5,5 (7,1)	6,1 (6,9)	6,0
Hozzájárulás a GDP növekedéséhez (előző évi áron)						
Belföldi végső felhasználás	6,2 (5,5)	5,1 (4,2)	3,7 (3,3)	3,4 (3,7)	3,7 (3,5)	3,2
Készletváltozás	0,2 (0,0)	0,0	0,3 (0,0)	0,0	0,0	0,0
Termékek és szolgáltatások külkereskedelmi egyenlege	-1,5 (-1,1)	-1,0 (0,0)	0,1 (0,7)	0,7 (0,5)	0,5 (0,6)	0,8
GDP %-ában	2018	2019	2020	2021	2022	2023
Bruttó adósságráta	70,8 (73,2)	69,2 (69,6)	66,7 (66,7)	62,8 (63,4)	59,3 (59,7)	55,9
Adósságráta változása	-2,6 (-0,4)	-1,7 (-3,5)	-2,5 (-3,0)	-3,9 (-3,2)	-3,5 (-3,8)	-3,4
Hozzájárulás az adósságállomány változásához						
Elsődleges egyenleg	0,3 (-0,2)	0,6 (-0,6)	0,8 (-0,8)	1,0 (-1,0)	1,7 (-1,6)	2,1
Kamatkiadás	2,5 (2,6)	2,5 (2,4)	2,4 (2,3)	2,2	2,2 (2,1)	2,1
Az adósságra ható egyéb tényezők	1,7 (2,1)	1,8 (-0,3)	0,7 (0,2)	-0,7 (0,1)	0,3 (0,0)	0,5
Az adósságállomány implicit kamatlába (%)	3,7 (3,6)	3,6 (3,5)	3,6 (3,5)	3,6 (3,5)	3,7 (3,5)	3,7

Nézzük, hogy ez a növekedés mire elég:

A 2020-ban 21.200 milliárd forintot - a GDP-nek a 2015-ös és a megelőző évek 50 százalékával szemben immár csak 43,5 százalékát - kitevő, konszolidált (halmozódásmentes) államháztartási kiadásokon belül a jóléti funkcióba tartozók meghatározó súlyt (56,3 %-ot) képviselnek. Ez idő alatt a gazdaság támogatását szolgáló kiadások kétszeresére emelkednek. Utóbbi tendencia teremti meg az alapot a humánszolgáltatások - mindenekelőtt az oktatás s az egészségügy - még erőteljesebb fejlesztésének

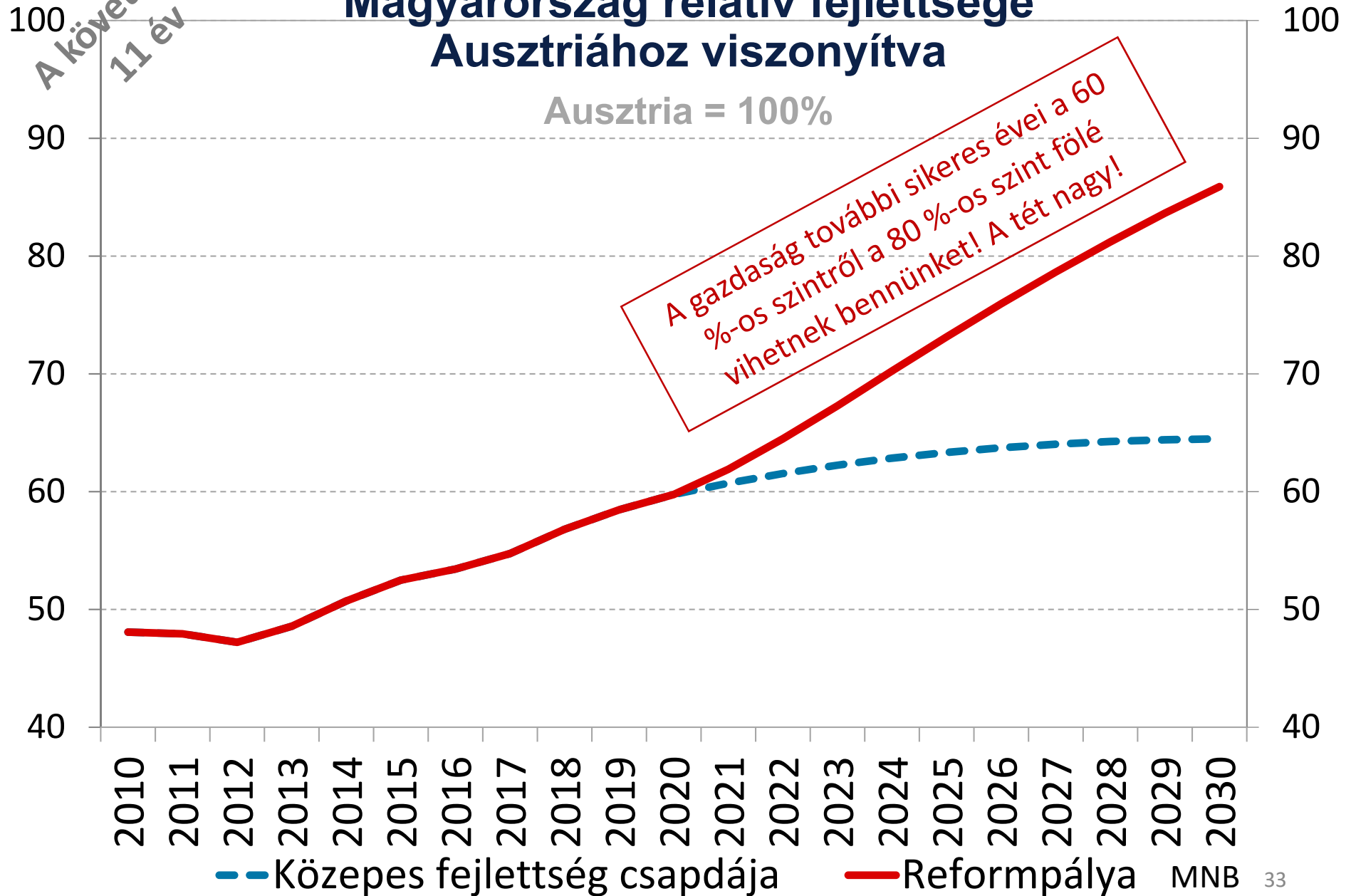
A konszolidált államháztartási kiadások szerkezete 2010-2020 között (milliárd forint) (pénzforgalmi szemléletben)

A következő
11 év

Magyarország relatív fejlettsége Ausztriához viszonyítva

Ausztria = 100%

— Közepes fejlettség csapdája — Reformpályára MNB

Mi a teendő?!

Tartósan alacsony államháztartási hiány, vagy inkább nullszaldós sőt „plusszos” egyenleg

Államadósság folyamatos csökkentése, a Stabilitási törvény előírásainak érvényre juttatása

Adósság devizaarányának csökkentése

Belföldi befektetői bázis erősítése, illetve magyar befektetések ösztönzése külföldön

Enyhén pozitív folyó fizetési mérleg elérése és fenntartása

Néhány következtetés

A külső környezetből fakadó kockázatok egyre markánsabbak. Gyorsan változó világunk gazdasági kihívásaira célzott eszközökkel is fel kell készülnünk

Magyarország 2010 óta sikeres stabilizációt és növekedési fordulatot hajtott végre, de az extenzív források kimerültek

Nem pihenhetünk meg, a fenntartható felzárkózás megalapozása, a gazdaság „menetben” tartása a következő feladat

Ehhez fenn kell tartani az ország „sokk”-ellenálló-képességét és versenyképességi fordulatot kell végrehajtani

Ha mindezeket teljesítjük, akkor biztosítható a jóléti ellátó rendszerek fejlesztése, a bér- és nyugdíjemelések teljesítése, az ország törés-mentes, békés élete.

**KÖSZÖNÖM A MEGTISZTELŐ
FIGYELMET!**